

NAGYALÁSONY

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Nagyalásony bemutatása	5
3. Örökségünk	7
4. Eltérő építészeti karakterek bemutatása	12
5. Építészeti útmutató, ajánlások	16
<i>Telepítés</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Ipari terület</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Anyaghasználat</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzés</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	39
7. Utcák, terek	41
8. Hirdetések, reklámtáblák, sajátos építményfajták	42
9. Impresszum	44

BEVEZETÉS

1

Nagyalásny településképi arculati kézikönyvén keresztül szeretnénk bemutatni a település történelmét, természeti és épített értékeit. Az átfogó kiadvány elsődleges célja a helyi épített és építészeti értékek szakszerű bemutatása. A javaslatainkat ábrákkal és fényképekkel tettük könnyebben értelmezhetővé. A településképbe nem illő építőanyagokat, építési formákat is bemutatunk. A megfelelő megoldások alkalmazása mellett a helytelen kivitelezések elkerülése legalább olyan fontos.

A kézikönyv mind a településen élők, mind a község után érdeklődők számára hasznos tudásanyagot tartalmaz. A hagyománytudatos építészet esztétikus utcaképet, és ezzel egységes településképet eredményez. Célunk volt, hogy ösztönözzük a lakosságot a hagyományok tisztelésére, azok gyakorlati alkalmazására. Reméljük, hogy Nagyalásony településképe profitálhat a kiadvány ismeretanyagából, a közösen alkotott szabályaink hozzájárulnak a település fejlődéséhez. Fontos leszögezni, hogy a kézikönyv nem tekinthető lezártnak, hanem sokkal inkább egy folyamatosan bővülő, szemléletformáló kiadvány.

NAGYALÁSONY BEMUTATÁSA

2

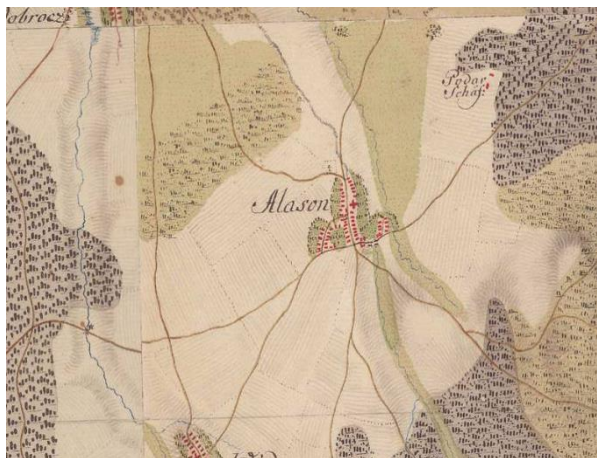
Nagyalásony Veszprém megyében, a Devecseri járásban található. A települést Vid és Dabrony határolja. A község Pápától délnyugatra helyezkedik el. Nagyalásony közúton több irányból megközelíthető, vasútállomással viszont nem rendelkezik. A település népessége a környező falvakhoz hasonlóan csökkenő tendenciát mutat, teljes lakossága a 2015-ös adatok alapján 499 fő.

Nagyalásony igen mély történelmi gyökerekkel rendelkezik. Az Árpád-kori település nevét már 1240-ben említették az oklevelek Olosun, Olasun majd 1488-ban Nagh Alason néven. Az itt élő emberek főként mezőgazdaságból, illetve állattenyésztésből, kisebb iparos munkákból éltek.

A falu területe a török hódoltság alatt is lakott hely volt, lakosai már ekkor nagyrészt evangélikusok voltak.

A XX. század elején Veszprém vármegye Devecseri járásához tartozott. A hatvanas évekig a falut evangélikus településnek tartották számon, de a hatvanas évek után egyre nagyobb lett a katolikusok lélekszáma. 1910-ben 932 lakosából 931 magyar volt, ebből 177 római katolikus, 47 református, 697 evangélikus.

A település a rendszerváltás után lett közművesítve. Először 1991-ben vízhálózat, majd 1996-ban gáz, 1997-ben telefon, 2000-ben csatorna, majd kábel tévé beruházások történtek. Nagyalásony civil szervezetei tevékenyen segítik a község életét.

Az első katonai felmérés (1763-1787)

A második katonai felmérés (1806-1869)

Egy nagyobb mezőgazdasági vállalkozás mellett még néhány kisebb vállalkozás ad munkalehetőséget a helyieknek, illetve Pápa, Ajka, Devecser városa kínál további munkalehetőségeket. A település postahivatalát az önkormányzat tartja fenn. A nagyalasonyi általános iskola öt település tulajdonában van, amit hét település önkormányzata működtet. Az iskolához a helyi óvoda mellett még másik három település óvodája tartozik, mint közintézmény.

A település a sikeres pályázatoknak köszönhetően folyamatosan fejlődik, összetartó közössége biztató a jövőre nézve.

ÖRÖKSÉGÜNK

Régészeti lelőhelyek

Nagyalásny település 9 régészeti lelőhellyel rendelkezik, melyek a következők: Hajagos-patak (hrsz. 90/3), Ali-malom (hrsz. 104/2), Barcza József földje (hrsz. 021/3, 021/4, 021/5, 021/2), MRT 3. kötet 38/4. lh. (hrsz. 050/2, 050/1), Ötvös-domb (hrsz. 021/20, 021/15, 021/14), Gányás-patak jobb ága (hrsz. 44/3), Német-domb (hrsz. 46/3), Német-domb (Kisalásny-dűlő, Pusztatemplom- domb) (hrsz. 037, 046/4, 046/3), Kossuth L. utca (hrsz. 197, 193, 4, 183, 187, 196, 184, 113/2, 28, 185, 27, 24, 23/2, 22, 1, 2, 3, 182, 172, 173, 174, 175, 176).

Épített értékek

A településre a fésűs beépítés jellemző. A néhány utcával rendelkező község kanyargós utcái a domborzati viszonyoknak megfelelően épültek ki.

Evangélikus templom

A templomot a felekezet egykori imaházának helyére építették 1786-ban. Az épületet 1831-ben bővítették és tornyot is építettek hozzá.

1891-ben renoválták, és ezúttal a karzatot nagyobbították meg. A megszentelését követő nap vezették be az országban a déli harangszót, amit katolikus szokásnak tekintettek, de mivel Pápán is terjedőben volt, a nagyalásny evangélikus felekezet is gyakorlatba hozta. A templom utolsó felújítása az 1970-es évek végén történt.

Szent István templom

A templom építése – bár erre az akkori politikai helyzet miatt hatósági engedély nem volt –, 1957-ben kezdődött, rossz anyagokból és pontatlan tervvel. A helyi katolikus hívek mindvégig nagy odaadással segítették a kivitelezést. Munkájuk eredményeként a templom felszentelése 1958. augusztus 24-én, a búcsú napján történt. Az oltárkép 1959-ben készült; Szent Istvánt ábrázolja, amint Szűz Máriának felajánlja a magyar koronát. Készítője Károly Gyula, korának híres egyházi festője. A templomot ekkorra bár belülről bepucolták, de közel sem készültek el még mindennel. A templom építése 1965-ben Fehér Ernő idekerülésével újabb lendületet kapott. A külső vakolás 1967-ben kezdődött, melyhez szükség volt a templomhoz tartozó terület bekerítésére. Ez nagy felháborodást váltott ki a protestáns lakosság köreiben, mert a területet addig legelőként használták. Később a hivatalos magyarázat után – a kisajátított terület helyett kapta az egyházközség ezt a területet – a faluban ismét helyreállt a békesség.

Az egyházmegye anyagi segítségével sikerült a vakolást még abban az évben befejezni. A krónika ekkor ismét megemlíti a hívek áldozatos munkáját. 1969-ben elkészült az új tabernákulum. A tűzzománc díszítésű ajtó Kadnár István budapesti iparművész alkotása. A templom ablakainak újraüvegezését 1970-ben végezték. 1971-ben, Szent István ezeréves évfordulójának jubileumi évében Fehér Ernő atya szeretne volna befejezni a templom építését, de erre több okból sem kerülhetett sor. Mivel a templom annak idején engedély nélkül épült, a hatóság betiltotta az erre a célra történő adománygyűjtést, sőt, azzal az ürüggyel, hogy az ajtó fertőző gombás, a templom bezáratásával is megpróbálkoztak. Fehér Ernő plébános mindössze arra kapott engedélyt, hogy Szent István tiszteletére harangot öntethet saját költségén.

Fogadó, melléképületei és ex-lege műemléki környezete

Az egykori fogadó műemléki védelem alatt áll. Állagát tekintve felújításra szorul. A Kossth utca 106 szám alatt található. Az épülethez tartozik még néhány melléképület, jégverem, kerítés, melyek szintén műemléki védelem alatt állnak. Helyrajzi száma: 207. A hozzá tartozó ex-lege műemléki védelem alatt álló környezete a következő helyrajzi számokon: 113/2, 184, 4, 206, 208, 209, 210, 259/2, 320, 322, 323/3, 53, 52.

Helyi védelem

Nagyalásonyon megtalálunk helyi értékvédelem alatt álló területeket és helyi egyedi védelem alatt álló ingatlanokat, építményeket. A pontos listát a Településképvédelmi rendelet tartalmazza.

A helyi értékvédelem feladata a különleges oltalmat igénylő értékek számbavétele, meghatározása, nyilvántartása, dokumentálása, valamint a nyilvánossággal történő megismertetése.

Az alábbi képeken bemutatunk egy helyi védelem alatt álló építményt a Kossuth utcából.

Természeti értékek

A település kitűnő mezőgazdasági területekkel rendelkezik. A rendezett környezettel bíró Ludas-tó a település rendezvényeinek helyszíne. A térképen a település természetvédelmi szempontból jelentős területei láthatók.

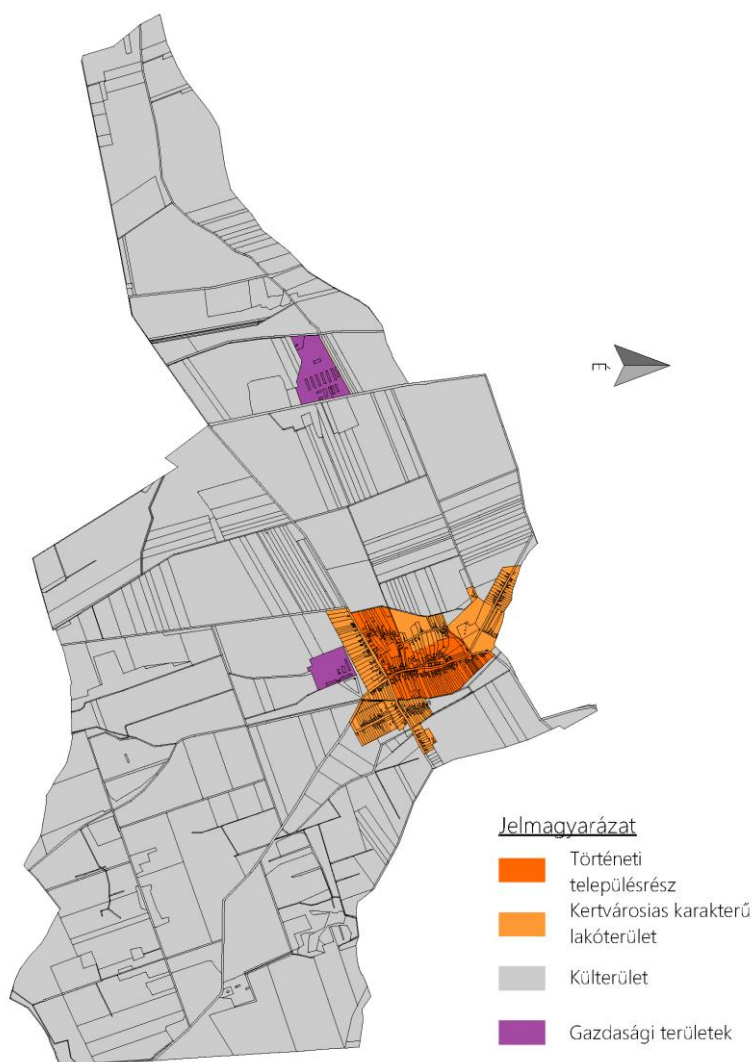
ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

4

A településen az arculati jellemzők tekintetében megkülönböztetünk történeti településrészt, kertvárosias karakterű lakóterületet, gazdasági területeket, valamint külterületet. A területfelhasználás szerint elválasztható egymástól a kül- és belterület. Nagyalásony esetén szépen megfigyelhető, hogy alaprajza egy többutcás, szalagtelkes képet mutat.

Rendszerint a házak az utcára merőlegesen futnak, hosszúak, valamint az utcafrontra néző ablakaik lőrészerűek. Feltehető, hogy a községben a népességyarapodás következtében jöttek létre a mellékutcák, melyek az egymásra merőleges Petőfi és Kossuth utcákat egészítik ki. A község egyedi sajátossága, hogy a szalagtelkek által közrezárt utca a település központi részén térszerűen kiszélesedik. Az orsós utcájú településrész egyben a falu jól védhető részét is jelenti. Többek között itt helyezkedik el az evangélikus templom, a posta és a fogadó is. Ennek értelmében a Béke tér és a Kossuth utca által közrezárt egység tekinthető Nagyalásony központi részének is.

A külterület a beépítésre nem szánt területeket jelenti, melyek természeti értékekben gazdagnak tekinthetők.

Nagyalásony történeti településrész

Nagyalásony lakott belterülete a település északi területén, a Gányás-pataktól elsősorban nyugatra terül el. A község lakossága egészen az Árpád-kor óta alakította Nagyalásony arculatát. A jelentőségét mutatja, hogy még a török hódoltság idején is lakott területnek számított. A település történeti településrésze az evangélikus templom, illetve a Fogadó és Kisvendéglő területére koncentrálódik, ahol az utcavonalas telepítési mód határozza meg a harmonikus utcaképet.

A több mint kétszáz lakóépület egy barátságos településképet érzékeltet. Nagyalásony településen mind a nyereg-, mind a sätortetők jelen vannak, melyek helyenként oromzatos csipkefallal záródnak. Az utcafrontra tekintő homlokzatokon a díszített osztópárkány felett két, gondosan kialakított fülstlyuk is megtalálható.

Nagyalásony kertvárosias karakterű lakóterület

Nagyalásony kertvárosias karakterű településrészén (Ifjúság u.) az oldalhatáron álló beépítést az előkertek határozott rendszere egészíti ki. Jellemző az utcával párhuzamos telepítési mód.

Itt megfigyelhetjük a szocialista korszak kockaházait nagyobb számban, esetleg felújítva. A kertvárosias részen gyakrabban találkozhatunk kétszintes házakkal és tetőteres beépítéssel is.

Nagyalásony gazdasági területek

A lakóövezettől délre található egy kereskedelmi szolgáltató és gazdasági terület, valamint a település külterületének keleti részében lehatárolásra került egy mezőgazdasági ipari terület. Ezek a területek különböznek a lakóövezet beépítettségétől. Az itt található épületek telepítése funkcióhoz mérten igazodik, általában csarnokszerkezetűek, nyeregtetővel rendelkeznek.

Nagyalásony külterület

A nagy kiterjedésű külterületen főként erdőségek találhatók. A belterületek közvetlen közelében helyezkednek el mezőgazdasági területek, szántók, gyepek. Kiemelendő, hogy mind a mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni, mind gazdasági szervezetek által használatban lévő földterületének több, mint 80%-a szántóföld.

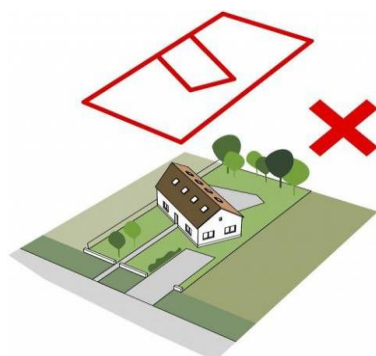
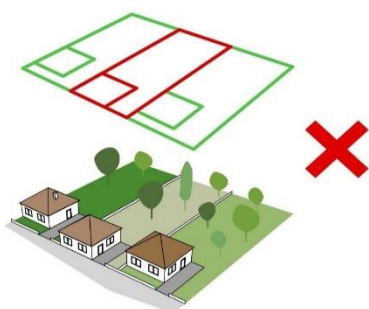
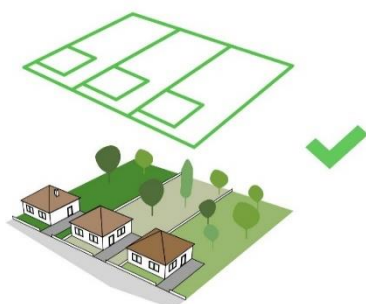

Nagyalásony nem csak jó termőtalajokkal rendelkezik, mely mezőgazdaságának alapját is adja, hanem vízrajza is kitűnik. A Gányáspatak mellett, a település északi részén található a Ludas-tó is. A tó a helyieken kívül a kirándulók kedvelt kikapcsolódási helyszíne is, mely szép, zöldövezeti környezetben terül el.

Ezen felül a külterületeken kiterjedt szőlőültetvények terülnek el, melyek az Észak-Dunántúli szőlőtermő táj részei is egyben. A településen, illetve környező területén számos jó, minőségi somlói pincészet található.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

Nagyalásony történeti településrész

Az építészeti útmutató segítségképpen szolgál ahhoz, hogy a település karakteréhez illő új építések és felújítások történjenek. A leírások és az ábrák megmutatják a Nagyalásonyra javasolt és kerülendő építészeti eszközöket.

TELEPÍTÉS

A településen az utcával párhuzamos és az utcára merőleges tetőgerincű, oldalhatáros épületek figyelhetők meg. Találkozhatunk előkertes és utcavonalra telepített épületekkel egyaránt a községben.

Új épület elhelyezésekor javasolt a szomszédos épületekhez igazodni. Nem ajánlott a kialakult utcától mért beépítési vonal távolságát csökkenteni vagy növelni, esetleg az új épületet elforgatni.

A környezethez igazított telepítés segít megőrizni a településre jellemző utcaképet.

A képen előkertes, oldalhatáron álló, az utcára merőlegesen pozícionált lakóházak láthatók.

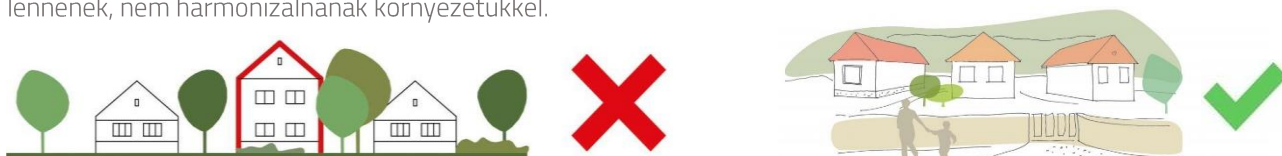
TETŐHAJLÁSSZÖG

Nagyalásonyon a meglévő épületek tetőhajlásszöge javarészt 35-45 fok. Új épületek tetőkialakításakor tanácsos hasonló tetőhajlásszöggel számolni. A 35-45 foktól eltérő hajlásszögű tetővel rendelkező házak rontanák a jellemző utcaképet, nem illeszkednének környezetükbe, így azok használata kerülendő.

MAGASSÁG

Kisebb településeken jellemzően egyszintes lakóépületek találhatók. Új épületek építésekor és épületek felújításakor, bővítésekor figyelembe kell venni a környező épületek magasságait, és velük közel azonos méretet tartani. Földszintes házak közé nem javasolt többszintes épületet elhelyezni, mert azok amellet, hogy zavaró hatásúak lennének, nem harmonizálnának környezetükkel.

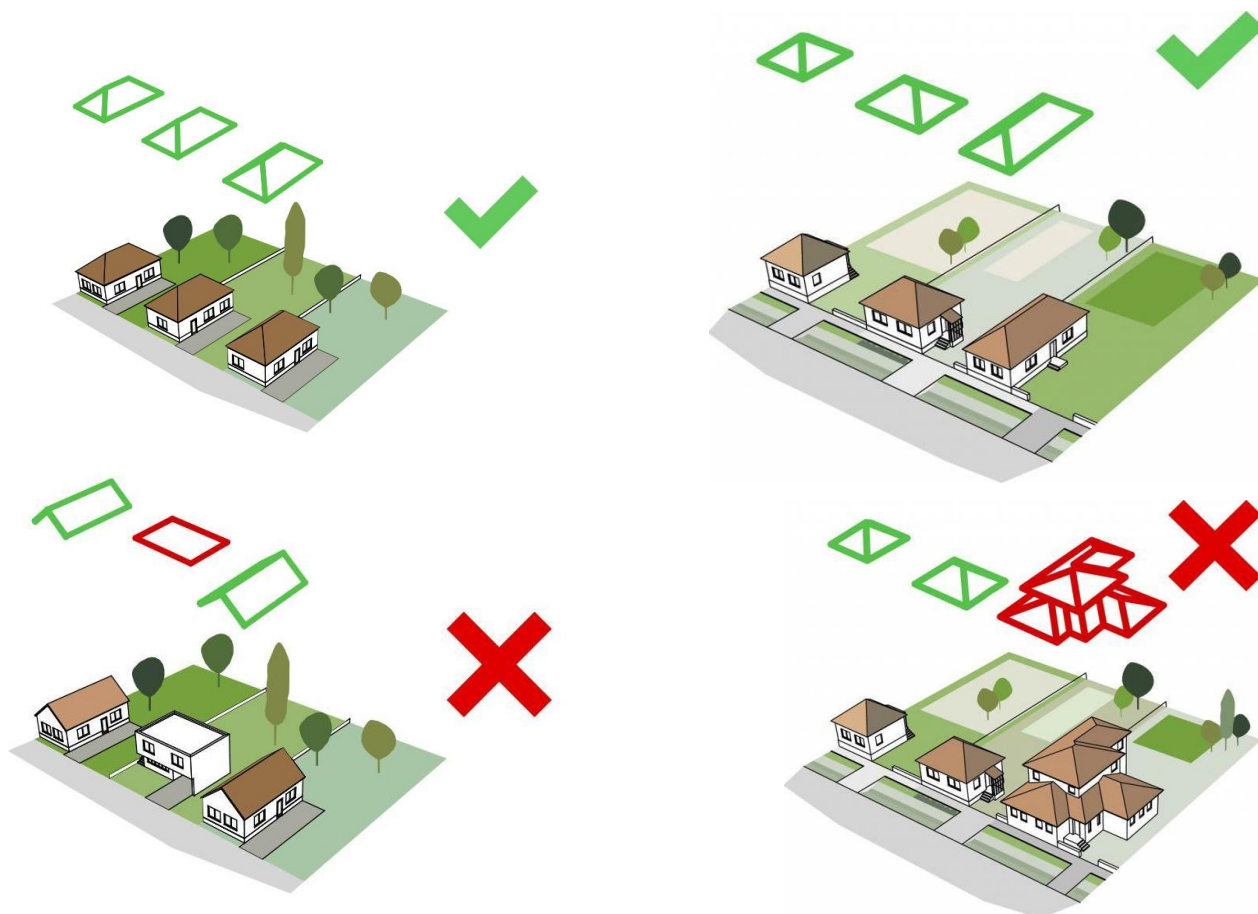

A képen Nagyalásony utcarészlete látható, melyen magastető, közel azonos magasságú épületek sorakoznak.

TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák: nyeregtető, csonka kontytető és kontytető. Új épületek esetén a felsorolt tetőformák használata javasolt. Ajánlott a szomszédos épületekhez hasonló formában kialakítani az új tetőket. A településszövet arculatának megtartása érdekében kerülendők az összetett tetők és a lapostetők.

Az alsó két kép Nagyalásonyon lévő tetőtípusokra ad példákat. A baloldalon egy tetőtérbeépítéssel rendelkező csonkakontytetős épület látható, míg a jobb oldali fotó a népi építészetre jellemző, csipkefallal záródó, oromfalas tetőt mutat.

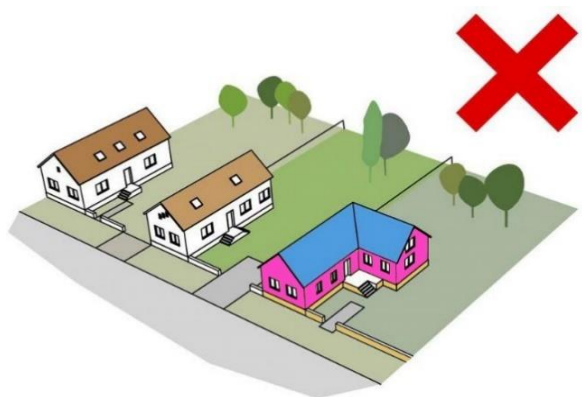

SZÍNEK

A községben tanácsos homlokzati fal szín: világos pasztellszín és fehér, melyek a meglévő épületeken is megfigyelhetők. Nem javasolt erős, rikító színeket használni, melyek rontanák a település összképét.

Új épületek építése és meglévő házak felújítása vagy bővítése során célszerű a világos falakhoz sötét, fa nyílászárókat tervezni, vöröses tetőhéjazatot és velük harmonizáló lábazati festést használni. A településre jellemző az ablakok körüli szimmetrikus vakolatdíszítés.

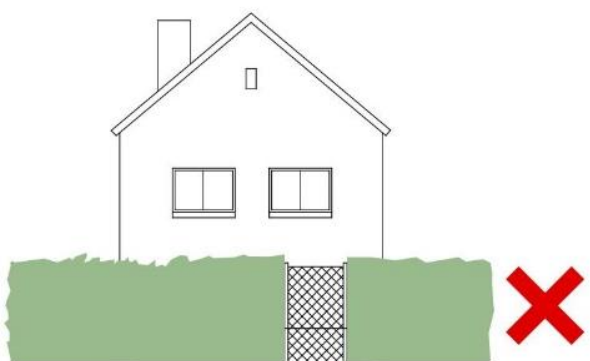
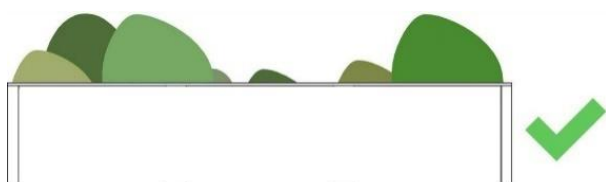
Javasolt a világos pasztellszínek alkalmazása, sötét színű nyílászárókkal, melyeket vakolt homlokzatzsúszek keretezhetnek.

Kerülendő az élénk színek használata, melyek nem illeszkednek a település stílusához.

KERÍTÉS

Nagyalásonyon a kerítések típusa elsősorban az alkalmazott beépítési módtól függ. Az előkertesen elhelyezett épületeknél jellemző az áttört, fa- és fémkerítés, melyek falazott pillérekkel és tömör lábazattal megerősíthetők. Az utcavonalas telepítésű házaknál a tömör, falazott kerítés használata ajánlott. Minden esetben a kerítéseket célszerű az épülettel harmonizáló színnel ellátni.

Kerülendő a sövény és az előregyártott paneles kerítések alkalmazása, melyek nem illeszkednek a település karakteréhez.

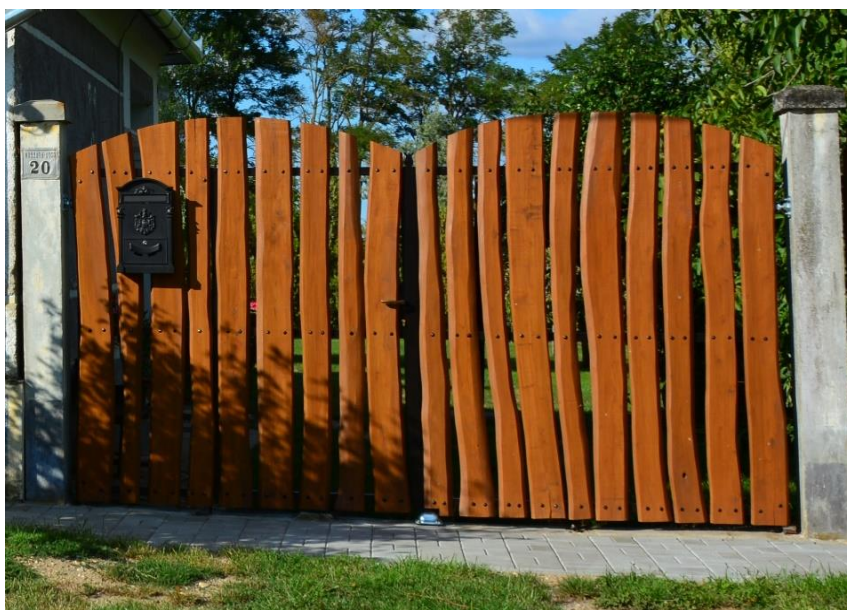
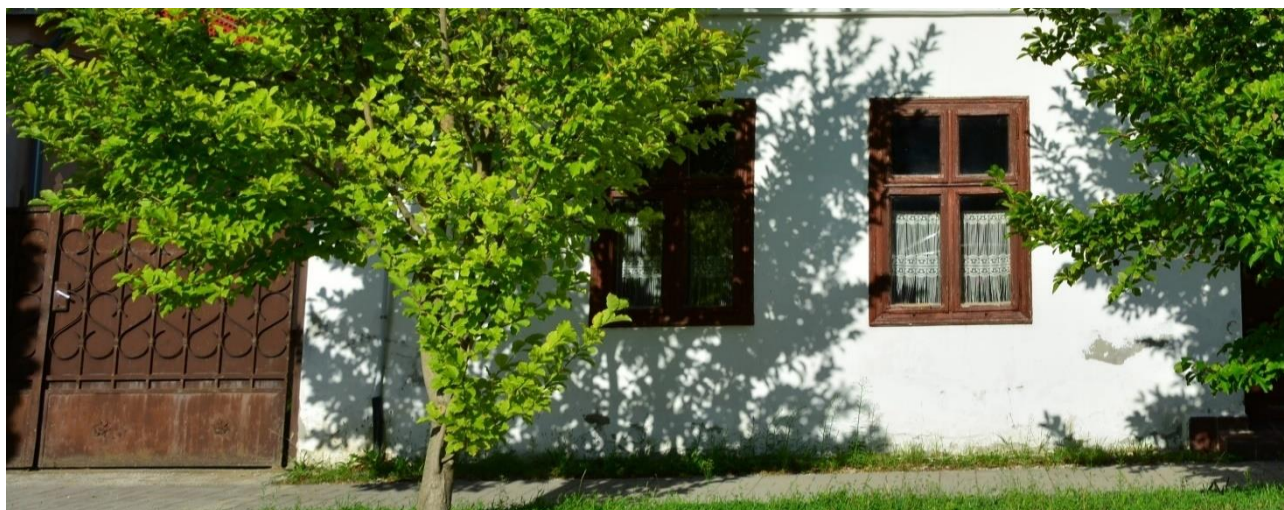
A képeken áttört, illetve tömör kerítéskialakítások figyelhetők meg a településrészről.

AJTÓK, ABLAKOK, KAPUK

A történeti településrészen a népi hagyományokat őrző ajtók, ablakok és kapuk beépítése kívánatos, melyeknél a fa anyaghasználat jellemző. Sötét színű, osztott üvegezésű ablakra, árnyékolás céljából kialakított zsalugáterre, fa, tömör ajtóra és áttört, fa kapura láthatók példák, melyek illenek a település arculatába. Nem mindegyik fénykép készült a településen.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Nagyalásony történeti településrészén vegyes homlokzatképzések találhatók. Láthatók kontytetős és csonka kontytetős épületek, valamint népi mesterek munkáit mutató oromfalas, nyeregvetős, hosszanti ablakelrendezéssel megépült házak is. Új épületek tervezésekor a szomszédos telkeken álló épületek utcaképét célszerű mintául venni, amennyiben azok tükrözik a település arculatát.

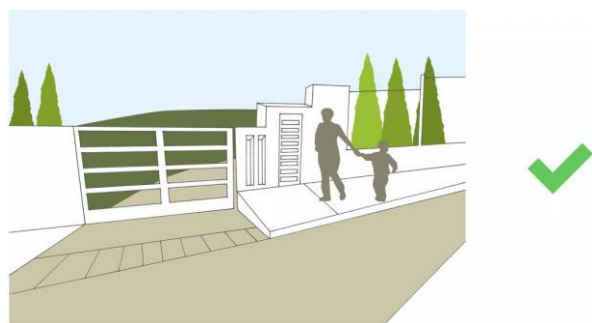
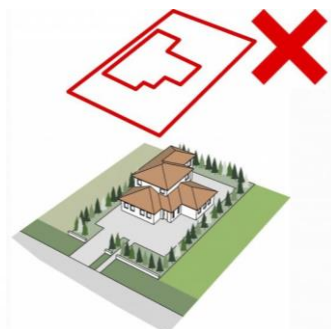
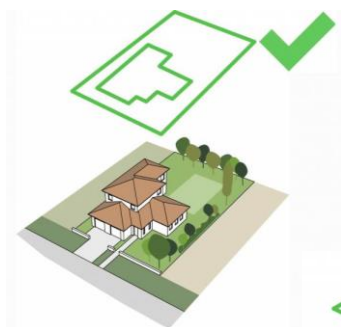

Nagyalásny kertvárosias településrész

TELEPÍTÉS

Nagyalásny kertvárosias településrészein (Ifjúság u.) jellemzően az utcával párhuzamos telepítési mód figyelhető meg. Tehát az épületek hossz tengelye nagyrészt az utcával párhuzamos, indokolatlanul elforgatni ettől a tengelytől nem javasolt.

A rendszerint oldalhatáron álló beépítéshez előkertek társulnak, melyek lényeges elemei az egységes utcaképnek. Nagyobb mértékben hátrahúzni, vagy az utcavonalra telepíteni az épületet kerülendő. Az egyvonalban lévő házak adják a harmonikus utcaképet.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településrészen található lakóházak hajlásszöge megegyezik a történeti települések lakóházaival. Ajánlott a 35-45 fokos tetőhajlásszöget figyelembe venni, azonban gondos tervezés mellett természetesen más formákat is lehet alkalmazni. Többek között az Ifjúság u. északi részén találunk alacsonyabb hajlásszöggel épült lakóházakat is.

Új ház építéskor ügyeljünk arra, hogy sem a túl magas, sem a túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképbe.

MAGASSÁG

A településrészen rendszerint kétszintes lakóházak figyelhetők meg.

A meglévő épületek közé ékelődő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas házak nem illeszkednek Nagyalásny kertvárosias utcaképébe.

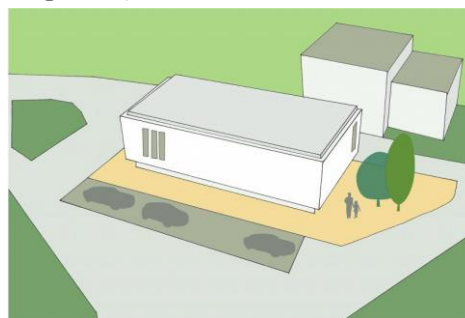

TETŐFORMA

A településrész tetőformái jól illeszkednek az történeti településrészben épült lakóházakéhoz. Többnyire a konty-, az összetett tetőforma, valamint a sätortető járul hozzá a harmonikus utcakép kialakításához. Ritkább esetben jelen van a kúp- és a félnyeregtető is. Új ház tervezéskor javasolt a szomszédos épületek figyelembevételével illeszkedni a környezethez. A túlzottan összetett tetőforma kerülendő.

A sematikus ábrán példa látható a településképbbe nem illeszkedő tetőformájú épületre, a fényképeken pedig a meglévő, ajánlott tetőformákat szemléltettük.

SZÍNEK

A község kertvárosias településrészén a homlokzatok színvilága változatos, de jellemzően világos színű. Új épület kialakításánál, továbbá meglévő épület felújításánál is ajánlott a fehér vagy a pasztellszínek, világos árnyalatok használata. Kerülni kell a harsány, élénk színeket. Javasolt fehér vagy világos tónusú, pasztellszínű vakolat kombinálása sötét színű nyílászáróval.

A képeken példa látható megfelelő színhasználatra.

KERÍTÉSEK

A település harmonikus utcaképehez nagymértékben hozzájárulnak az alacsonyabb, jelzésszerű, áttört kerítések. Általában fa vagy fém anyagú, lábazat és oszlop nélküli kialakítású kerítések építése ajánlott.

A kezeletlen felületű, betonelemes, tömör kerítés kerülendő.

A kerítések színhasználatánál törekedni kell a házzal harmonizáló színek használatára, fakerítésnél a barna árnyalatai javasoltak.

Ajánlott kerítések a településen, lábazattal, oszloppal vagy ezek nélkül.

AJTÓK, ABLAKOK, KAPUK

Nagyalásonyon kertvárosias településrészén javasolt az osztott üvegezésű vagy nűtolt deszkabetétes ajtó, melyek az utca- és településképet is javítják.

Az ablakok kiosztása legyen egyszerű, figyelve a súlypontját. A súlyponti tengelyre akkor is figyeljünk, amikor egyéb dolgokat helyezünk el a homlokzaton. Az ablak vagy éppen tengelybe essen vagy tudatosan legyen attól eltérő helyen.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A településrészen a jellemzően utcával párhuzamos telepítésű lakóházak több, nagyobb ablakkal néznek az utcáfrontra. Az épületek kevésbé díszítettek, a díszített osztópárkányok és a vakolatdíszek sem részei a házak homlokzatának. Új ház építéskor ajánlott a településképhez igazodó homlokzatot tervezni.

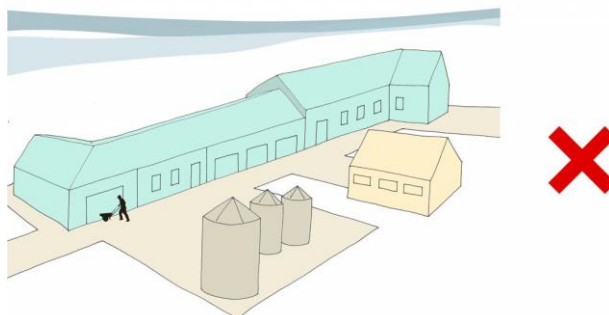
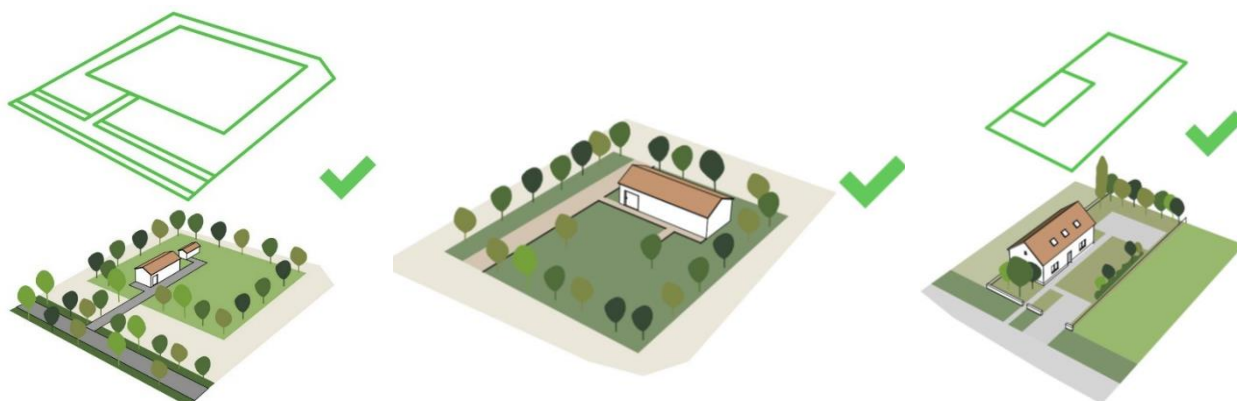

Nagyalásny gazdasági területei

TELEPÍTÉS

A település külterületén gazdasági épületek találhatóak. Itt a beépítés laza, nem egységes, az adott funkció technológiájához alkalmazkodik.

A területek általában védőerdővel övezettek, a telkek belső úthálózattal rendelkeznek, melyek többnyire burkoltak.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A külterületen is jellemző az egyéges hajlásszög megtartása.

A meglévő épületek közé épülő új épületeknek hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetükben lévők. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a környezethez.

MAGASSÁG

A külterületeken is törekedni kell arra, hogy a területen található épületek magasságához alkalmazkodjunk.

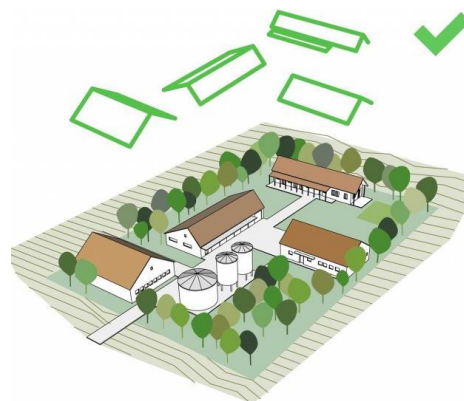
A meglévő épületek közé ékelődő új épületeknek hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas épületek nem illeszkednek a környezethez.

A sematikus ábrán, illetve fényképeken példa látható a település külterületére javasolt épületmagasság illeszkedésére.

TETŐFORMA

A külterületen lévő épületek tetőformái általában egyszerű nyeregtetők, kontyolás és összetett tető alkalmazása nélkül.

A külterületen is fontos, hogy megtartsuk a településre jellemző tetőformákat, attól eltérni nem javasolt, hogy ezzel szép településképet kialakítását segítsük elő.

TEREPALAKÍTÁS

A külterületen enyhén dombos a terület. Az épületeket a telken belül érdemes a közlekedő utaktól távol elhelyezni, ezzel belső közlekedési útvonal kialakítása válik szükségessé.

Az állattartó épületek köré a község irányából érdemes erdősávot telepíteni a szag és por terjedésének megakadályozására.

Nagyalásny külterület-beépítésre nem szánt terület

A külterületi beépítéseket erősen korlátozni kell.

Az Országos Ökológiai Hálózat területén, az erdő és gyepterületeken és a vizes élőhelyeken teljes mértékben megbonthatatlan, beépítetlen táj a meghatározó arculati jellemző. Ezeken a területeken épület elhelyezése nem lehetséges. A felhagyott szántóterületeken törekedni kell az egykori természetes, őshonos növényállomány visszaállítására. A medencei területeken, természet- és tájképvédelmi szempontok miatt, a gyepeket ajánlott előnybe részesíteni. Inváziós növények telepítése kerülendő.

Erdőterületek: erdősítésnél, mezővédő erdősávoknál és takarófásításnál minden esetben honos fajokból álló, elegyes állományt javasolt telepíteni. Épület újonnan nem helyezhető el.

Vízfolyások: A község területén található forrásokat, felszíni vízfolyásokat, azok természetes partvonalát, természetes vagy természetközeli állapotban fenn kell tartani.

Közlekedési, közmű területek: épület, buszváró kivételével nem helyezhető el. Fásítás, fasor kialakítása, pótlása során helyben honos fa- és cserjefajokat kell alkalmazni.

A mezőgazdasági övezetekben csak tájba illő épület létesíthető. Kerítés nagyparcellás szőlő vagy gyümölcsös esetén növényzettel kísért vadhálóval, vékony tartóoszlopokkal, tájvizsgálat függvényében létesíthető.

Kertes mezőgazdasági területen kerítés helyett sövénnyel, szőlőkordonnal történő lehatárolás ajánlott, kivétel az erdőterülettel határos telekrész.

Ipari és mezőgazdasági üzemi területek: A létesülő épületek tömegét a környező lakóterületekhez igazodóan tagolni ajánlott, nem létesíthető nagy, összefüggő, tagolatlan homlokzat vagy épülettömeg. Az anyag- és színhasználat tekintetében itt is a tájra jellemző, természetes anyagok használata javasolt. Épületcsoportnál azonos jellegű tetőkialakítást kell alkalmazni.

KERTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A növényalkalmazást jelentősen befolyásolja a potenciális vegetáció, mely itt a Pápa-Devecseri sík déli részén a cseres-kocsányos tölgyes. Ennek névadó fajai a kocsányos tölgy, illetve a csertölgy, melyek méretükből adódóan leginkább parkfának alkalmasak, illetve előbbinek ismerjük oszlopos habitusú '*Koster*' és '*Fastigiata Koster*' fajtáit, melyek kisebb helyigénnyel rendelkeznek.

Elegyfajok közül jelentős a közönséges nyír, melynek alapfaján túl népszerűek a kiskerti telepítésre is alkalmas, kompakt fajtái. Ezek közül a '*Laciniata*' szeldelt leveleivel díszít, a '*Youngii*' csüngő koronájával gyönyörködtet, míg a '*Bíbor*' és a '*Purpurea*' különlegessége sötétbordós, szinte lilás lombszínében rejlik.

Fontos megemlíteni a közönséges gyertyánt, melynek előnyös tulajdonsága, hogy jól metszhető, alakítható, így akár sövényt is nevelhetünk belőle. Ilyen célra javasolható például a '*Lucas*'. Ezen kívül ismert még számos másik fajtája: a csüngő koronájú '*Pendula*' igazi különlegességnek számít habitusának köszönhetően, az oszlopos '*Fastigiata*' és '*Frans Fontaine*' fajták pedig utcafásításra is alkalmasak. A '*Monumentalis*' névvel ellentétben alacsony, kompakt fajta, kecses, kúpos koronájával szép szoliter fája lehet a kertnek.

Megemlítenéd még a vadkörte, mely igen szép szoliter fává nő, és ehető, fanyar ízű termése miatt is közkedvelt. Helyet kaphat szőlőskertekben is, akárcsak a közönséges dió. Ugyancsak előfordul a társulásban a méretéből adódóan leginkább parkokba telepíthető mezei szil, melynek alapfaján túl választható különleges tarka levelű változata, a '*Variegata*' is. Galagonyák közül az egybibés galagonya bátran ajánlható kiskertekbe, hiszen nem igényel nagy helyet, igénytelenségének és ellenállóságának köszönhetően pedig kiválóan alkalmas közterületi telepítésre is. Alapfajából nyírott, illetve nyíratlan sövény is kialakítható, oszlopos fajtája a '*Stricta*' és a keskeny, kúpos koronát nevelő '*Toba*' pedig utcafásításra alkalmasak. Utóbbi halvány rózsaszín virágaival és sötétzöld leveleivel igazán különleges.

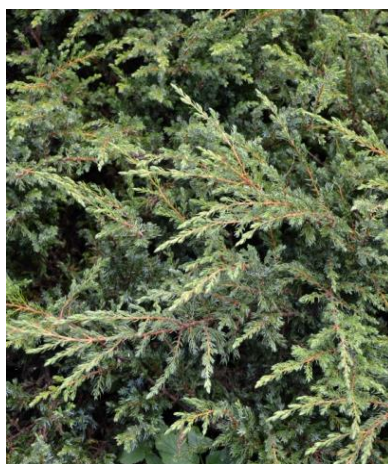
Cserjefélék közül elsősorban a húsos somot kell kiemelni, mely egykor a Somló lankáit borította. Tulajdonképpen erről a cserjeféléről kapta a vulkáni tanúhegy a nevét. Később helyére szőlőt telepítettek, így jelenleg is szőlőültetvények sokasága határozza meg a táj karakterét. A húsos som fajtái közül javasolható a *'Jolico'*, melynek nagyméretű, C vitaminban gazdag termései finomak és rendkívül egészségesek; valamint a *'Kazanlak'*, mely kifejezetten ellenálló kórokozókkal, kártevőkkel szemben.

Telepíthetünk bátran rózsaféléket is, melyek egész nyáron át elbűvölnek gyönyörű virágaikkal és illatukkal. Örökzöldek közül nyugodtan választható a közönséges boróka, melynek számos fajtáját ismerjük. Oszlopos habitusúak köréből legnépszerűbb a tömött, sűrűn ágas *'Hibernica'* és *'Suecica'*, valamint a karcsú koronájú *'Bakony'*, elterülők közül pedig gyakran telepített a *'Repanda'* és a *'Green Carpet'*.

Helye van ezen kívül a cserjés pimpónak is a kertekben, közterületeken egyaránt, alkalmas alacsony nyíratlan sövénynek, talajtakarónak, de utak szegélyezésére is kiváló és egész nyáron virágzik. Fajtái közül népszerű többek között a *'Goldteppich'* és a *'Goldstar'*.

Lágyszárúak alkalmazására is számos lehetőség nyílik kertekben, közterületeken egyaránt. Utóbbi esetében leginkább a nagyobb méretű, virágágyai fajok jöhetnek szóba, míg kertekben bátran létesíthetünk akár sziklakertet is, hiszen nem hat tájidegen elemként a területen. Miután a Somlót bazalttufa alkotja, célszerű ezt alkalmazni a sziklakertekben is, vagy ennek hiányában más, hozzá hasonló kőzetet.

A sziklakertekben megjelenhetnek párnás habitusú díszfüvek, például csenkeszek vagy sásfélék, de helyet kaphatnak különböző virágokkal díszítő fajok is, mint például a sziklai ternye vagy különböző harangvirágok.

A kertek elrendezését illetően megállapítható, hogy a klasszikusnak vett előkertek kevésbé jellemzőek erre felé, a lakóházak általában telekhatáron állók. Mellettük az oldalkert díszítő funkciót tölt be, vagy autóbeállóként szolgál, haszonkerti felhasználásuk nem jellemző.

Gyakran ültetett növények ezekben az oldalsó kertrészekben a rózsák, illetve különböző örökzöldek: fenyők, tuják, borókák. Javasolható a kerítés szigorú vonalvezetésének oldására nyírott vagy nyíratlan sövények használata, például gyertyánnal vagy galagonyával, illetve miután jellemző a térségre a szőlőtermesztés,

A Somlót alkotó bazalttufa változatos felhasználása jellemző a kertekben. Megjelenhet épületek, kerítések lábazatában, de akár sziklakertek kőanyagaként is.

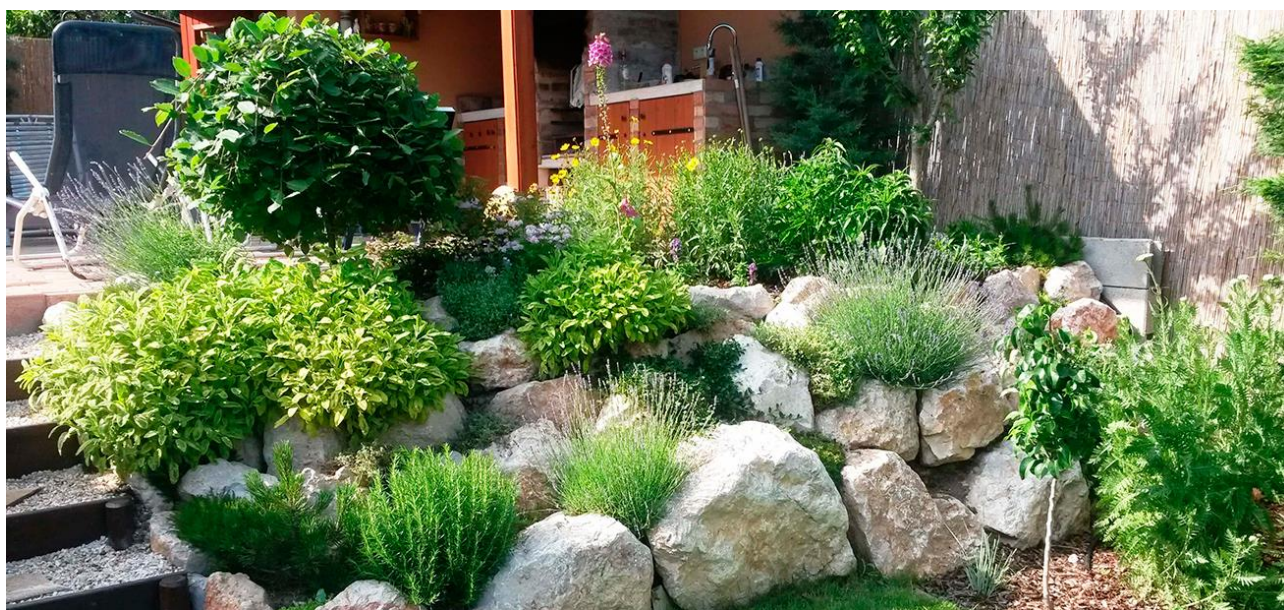
Sziklakertet célszerű a kert hátsó felében a pihenőkertnél kialakítani, méghozzá nem kőkupacként, hanem meglévő épített elemhez, például lépcsőhöz, teraszhoz kapcsoltan. Ilyen formában indokolt a létesítése, kialakításával harmonikus összképet teremthetünk a kertben megidézve a táji adottságokat.

Helyet kaphatnak bennük a már említett évelőkön túl kisméretű területű borókák, mint például a közönséges boróka *'Repanda'* fajtája, illetve a cserjés pimpók közül is ismerünk kisebb, sziklakertbe is telepíthető fajtákat, ilyen például az *'Elizabeth'*.

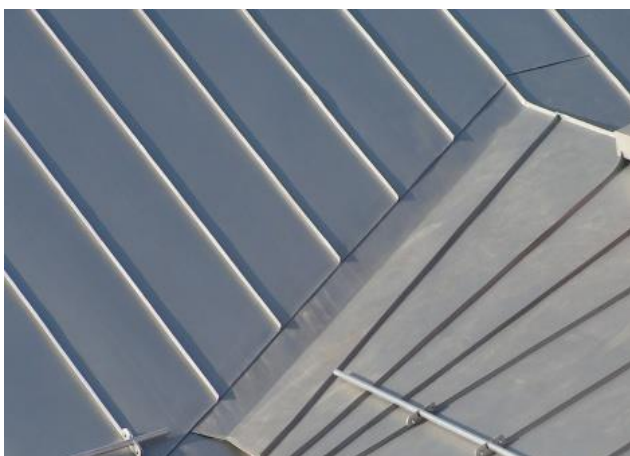
Ezek a sziklakertek a cserjékhez, fákhoz hasonlóan ugyancsak részt vesznek a homorú térfal kialakításában békés zugot teremtve a hátsókertben. Pihenőkertben túl akár kisebb veteményes is kialakítható, ahol különböző zöldségfélék, gyümölcsök termelhetők meg.

A természet- és tájvédelmi szempontból növénytelepítésre javasolt fajok és a kerülendő, inváziós fajok listája a Balaton-felvidéki Nemzeti Park oldalán a következő linken elérhető: www.bfnp.hu/hu/novenyjegyzek

ANYAGHASZNÁLAT

Kisebb településeken a tetőhéjázat megválasztásakor javasolt a cserép és természetes pala.

Kerülendő a hullámpala és fémlemezfedés, melyek nem illenek a település karakteréhez.

Ajánlott a természetes anyagú térkő burkolat alkalmazása utak és járdák burkolásánál.

Kerülendő a beton és aszfalt használata.

RÉSZLETEK

A településen több helyen fellelhetők az oromzatos csipkefallal záródó nyeregtetők, melyeknél megfigyelhetők a hagyományos párkánykialakítások, a füstlyukak és a szimmetrikusan díszített homlokzatok. A füstlyukak környezetében szokás volt díszítővakolattal kiemelten, az épület tengelyében feltüntetni az épület készítésének dátumát. Az itt feltüntetett példák remekül tükrözik a település építészeti hagyományait, de felújításuk javasolt.

JÓ PÉLDÁK

Új építésű épületek elhelyezése hagyományos épületek környezetében

A településen a jövőben tervezendő, új épületek megvalósításakor törekedni kell a kialakult és a településen látható építészeti hagyományok megőrzésére. Fontos a parasztházaknál használt arányrendszer és színhasználat lekövetése. Új épületek, illetve épületfelújítások esetén tanácsos korszerű, zsalugáteres, fa nyílászárók beépítése a műanyag redőnytokos ablakok helyett.

A tetőformák jelentősen befolyásolják az utcaképeket, így azok illeszkedésére külön hangsúlyt kell fektetni. Nem szabad továbbá a település karakteréhez illő utcai homlokzatok díszítettségről sem megfeledkezni.

A képek nem a településen készültek.

Népi építészeti karaktert hordozó épületek felújítása

A népi emlékeket őrző épületek felújításakor és bővítésekor kerülendő az utcai homlokzatokon lévő nyílások befalazása, nagy nyílások nyitása és hagyományidegen anyagok (pl.: műanyag) használata. Tanácsos a népi mesterek által használt arányrendszer megtartása, esetekben annak visszaállítása.

Nem kívánatos az építészeti emlékeket őrző díszítettség eltüntetése, azok eredeti visszaállítása elsődleges. Modernbb elképzelések megvalósítására az udvar irányában van lehetőség, az utcai homlokzatoknál fontos a településre jellemző hagyományok megőrzése.

UTCÁK, TEREK

Nagylásonyon sok, szép zöldfelületű, más-más funkciókkal rendelkező tér található, melyek megléte kellemesebbé teszi a lakóközösség mindennapjait. A település utcáin a közlekedősávot általában zöldfelületű sáv választja el az épületektől, melyek egységes gondozása javít a településképen, amire több szép példát találni jelenleg is.

8

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

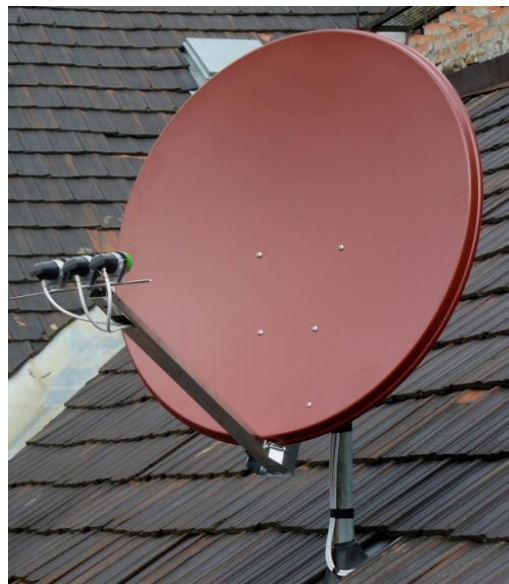
Nagyalásny arculatához illő hirdetések és táblák alkalmazása javasolt, melyek lehetnek vas cégérek és fa táblák.

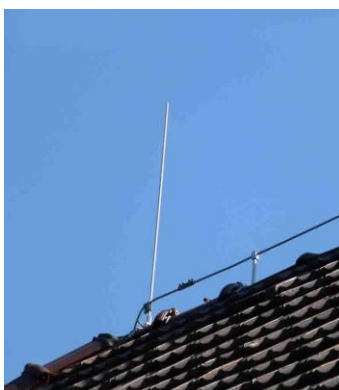
Az épületek homlokzatain és kerítésein kerülendő óriásplakátok, fényreklámok és molinók használata.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Parabola antenna, klímaberendezés és más műszaki berendezés elhelyezése a főhomlokzaton kerülendő. Ezek a berendezések megzavarhatják a település egységes arculatát. Telepítsük az oldalhomlokzatra vagy a hátsó homlokzatra.

A képen példa látható antenna álcázására. Ma már fenyőfára hasonlító kialakítás is lehetséges, így a településkép nem sérül, az antenna beleolvad a környezetébe és nem okoz zavaró látványt.

Villanyóra álcázására jó megoldás a homlokzatba beépített kis szekrény, amely stílusában illeszkedik a nyílászáróhoz.

IMPRESSZUM

NAGYALÁSONY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Nagyalásny honlapcíme: www.nagyalasony.hu
Nagyalásny e-mail címe: hivatal@nagyalasony.hu
Nagyalásny postai címe: 8484 Nagyalásny, Kossuth u. 29.
Telefon: +36 88/504-730
Polgármester: Csöngei Gábor

Főépítész: Farkas István
Főépítész e-mail címe: nagyalasony@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Farkas István, Németh István, Bujáki Bence, Pintér Réka
SZÖVEG: Németh István, Kovács Krisztián, Pintér Réka
FOTÓ: Farkas István, Németh István
ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.
GRAFIKAI TERVEZÉS: Farkas István

Nagyalásny, 2018. január 11.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között, máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amelyek a település arculatát, karakterét kedvező irányba módosíthatják.

A kézikönyvben kerülendő példaként szereplő képek nem a településen készültek.